

EYSENCK, S.B.G.
Institute of Psychiatry London

G. KÁLMÁNCHÉY MÁRTA
KLTE Debrecen

KOZÉKI BÉLA
MTA Pszichológiai Intézete Budapest

**MAGYAR ÉS ANGOL ISKOLÁSKORÚ GYERMEKEK
ÖSSZEHASONLÍTÓ VIZSGÁLATA:
A JUNIOR EYSENCK PERSONALITY INVENTORY
MAGYAR VÁLTOZATA**

A személyiség dimenzionális elmélete, s a vizsgálatára alkalmas eszköz kialakítása céljából végzett több évtizedes munka eredménye az a felfogás és mérőeszköz, melynek magyar mintán való kipróbálására és a magyar népességen használható formájának kialakítására szerveztünk magyar-angol kutatási együttműködést. A JEPQ (EYSENCK és EYSENCK, 1975) egy hosszú kutatási folyamat eredménye, melyben az elmélet alakulása a mérőeszközök változásában is tükröződik. Az EPI, az *Eysenck Personality Inventory* (EYSENCK, 1952) még csak az N (neuroticitás vagy affektivitás) skálát tartalmazta. Hét évvel később az MPI (EYSENCK, 1959) már az N mellett az E (extroverzió) mérésére készült. Újabb öt év múlva az EPI-ben (EYSENCK és EYSENCK, 1964) megjelenik az L skála is, mely eredetileg a disszimuláció vizsgálatára készült, de egyben a szociális konformitás mutatója. Végül az 1975-ös EPQ (EYSENCK és EYSENCK, 1975) már a P dimenzióval is kiegészült, mely a pszichotizmus nevet kapta, de a normális egyéneknél is megtalálható jellemzőket tartalmazza, melyeket a durvalelkűség kifejezéssel foglалhatunk össze. A P, E, N, L faktorok kialakításával párhuzamosan erőfeszítések történtek egyrészt a megfelelő gyermekváltozatok kialakítására – JEPI (EYSENCK, 1965) és végül a JEPQ (EYSENCK és EYSENCK, 1975) – másrészt a négy faktornak az Eysenck-laboratóriumon kívüli bizonyítására. Ezt célozza munkánk is, a magyar és angol gyermekek személyiségének összehasonlító vizsgálatával.

A probléma

Már a JEPI (EYSENCK, 1965) segítségével is olyan általános összefüggéseket állapítottak meg, mint az iskolai eredményesség és egyes személyiségdimenziók azonos kapcsolata különböző kultúrákban. Ezek az elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt fontos kérdések kultúrközi vizsgálódásokat igényelnek. Ennek megfelelően a már elterjedt E, N, L mellett az új P faktor viselkedésével, az elmélet általános érvényű, s a magyar iskoláskorúak személyiségének sajátos kérdéseivel kapcsolatos angol-magyar közös vizsgálatot folytattunk 1979–80-ban.

Első teendőnk az eredeti kérdőívvel, a Junior Eysenck Personality Questionnaire-rel egyenértékű magyar vizsgáló eszköz kialakítása volt. Ennek gondos elvégzését igen

fontosnak tartottuk, mert elterjedt az a tudományos szempontból elfogadhatatlan gyakorlat, hogy a kérdőíveket egyszerű fordítás után alkalmazzák. Holott még az azonos nyelv sem biztosíték arra, hogy akár a legjobb eszköz is azonosan működik két különböző országban.

Másik kérdésünk, hogy milyen formában mutatkozik meg a négy alapvető faktornak megfelelő személyiségstruktúra a magyar mintában. Az elmélet szerint az extravert személy (E) szociálilis, szeret társaságba járni, sok barátja van, mindent szeret másokkal megbeszélni, együtt végezni. Kockázatvállaló, szereti a változatosságot, élénkséget, könnyelmű és megbízhatatlan, szemben az introverttel, aki magába forduló, elmékedő, a társaságnál jobban kedveli a könyveket, megfontolt, rendezett, kontrollált, érzelmeit kevésbé nyilvánítja, s nagy súlyt helyez az erkölcsi normákra. Az emocionalitás (N) érzelmi labilitást, túlzott érzékenységet jelent, ami leginkább erős szorongásban, esetleg depressziós hajlamban nyilvánul meg, állandósult aggodalom jellemzi. Ellentéte a kiegyensúlyozottság, az említett zavarok hiánya. Az L, a „lie-scale”, mint EYSENCK (1971) rámutat, nem egyszerűen a kitöltés megbízhatóságának a mércéje, hanem a szociális konformitás, a társadalmi elvárásoknak megfelelő viselkedés vállalásának mutatója. Végül a P skála (pszichotizmus) a személyiség nonkonformista, többségében – és magasabb fokában – antiszociális vonásait méri. Aki ezen magas pontszámot ér el, az hideg, elzárkózó, empátiára képtelen, durva ellenséges, agresszív. Alkalmazkodásra nem képes, kedveli a furcsa, veszélyes, vad, olykor kegyetlen viselkedést. A P-ben magas iskoláskorú, a problematikus gyermek képét mutatja, összeférhetetlen, meggondolatlan, felelőtlen, kihívó magatartású, akinél együttérzésről és lelkiismeretről alig beszélhetünk. A szokásos matematikai statisztikai analízis mellett az egyes kérdések választásának minőségi elemzésével vizsgáljuk, hogy a magyar iskoláskorúak esetében is az angol gyermekeken megfigyelt faktorstruktúra mutatkozik-e meg, s hogy az egyes faktorok item-struktúrája milyen eltéréseket mutat a magyar mintában?

Végül külön figyeltük a P faktor tartalmát és mérhetőségét a különböző kultúrákban szerzett adatok összehasonlításában. Ez annál is inkább fontos, mert maguk a szerzők is azt írják, hogy a P tényező lényegét illetőleg egyelőre csak feltevéseink vannak (EYSENCK és EYSENCK 1975, 11. oldal). „Következtetéseinket a további munkának kell világosabbá tenni, megerősítve vagy cáfolva azokat” – írják a P dimenzióról írt könyvükben is (EYSENCK és EYSENCK, 1976, 88. oldal).

Tanulmányunkban elsősorban a magyar vizsgálatokra, s az ezekből levonható következtetésekre koncentrálunk – természetesen a nemzetközi összevetés tükrében.

A módszer

Mind az angol, mind a magyar mintába 7–15 éves fiúkat és lányokat választottunk. Annak érdekében, hogy mintánk jellemző legyen az adott korosztályokra, különböző településfajták normál iskolai osztályaiba járó gyermekeket vontunk be a vizsgálatba.¹ A magyar mintát 2185 gyermek alkotta, 1150 fiú és 1035 lány. Az angol mintát hasonló szempontok szerint kiválasztott 1652 gyermek, 893 fiú és 759 lány képezte. Az

¹ Egy százezer és egy millió feletti, valamint egy százezer és egy tízezer alatti lélekszámú helységekből (Budapest, Debrecen, Székesfehérvár, Bagamér)

ő adataikhoz a közvetlen összehasonlításhoz, az itemek struktúrájának elemzéséhez van szükségünk (I. függelék). A kérdőív magyar változatának a megbízhatóságát a teszt eredeti standardizálásakor nyert adatokra támaszkodva állapítottuk meg. Az angol standard 3386 gyermek, 1751 fiú és 1635 lány mintája alapján készült (EYSENCK és EYSENCK, 1975).

A *Junior Eysenck Personality Questionnaire* 97 itemből áll. Ebből 81 a négy faktornak megfelelő alskálát képezi (17 P, 24 E, 20 N, 20 L), 16 pedig „tartalék item”, melyek eredményét nem számítják bele egyik alskálába sem, csupán pótlásul szolgálhat olyan területeken, ahol az eredeti alskálák egyes itemei valamilyen szociokulturális jellemző miatt kicserélésre szorulnak. E 97 itemnek előkísérletek során kialakítottuk a magyar megfelelőjét. Ahol lehetett, a formát is pontosan adtuk vissza, de arra mindenképpen ügyeltünk, hogy a tartalom, a lehetőség szerinti mértékben a háttér-asszociációkkal együtt a lehető legtöbbet megőrizzen az eredetiből. A magyar változat sikeres kialakítása érdekében a kísérleti kérdőívet tovább bővítettük. Számítottunk arra, hogy a legnagyobb gondosság mellett sem lehet minden item az angollal egyenértékű, megbízható mérő a magyar népességben, hiszen itt más társadalmi viszonyok mellett más nyelvről is van szó, nem csupán egy módosult nyelvi és kulturális területről, mint például a kérdőív újjeländi változatának kialakítása esetében. Ezért az eredeti elmélet alapján további kérdéseket készítettünk, s válogattunk ki az előkísérletek során. Az előkísérlet azt jelentette, hogy a későbbi mintának megfelelő életkori és egyéb sajátosságokkal rendelkező gyermekeken az itemek nagy számát próbáltuk ki. Egyrészt személyes beszélgetések során azt vizsgáltuk, hogy nyelvileg mennyire érthetőek számukra az egyes kérdések, és milyen háttér-asszociációkat keltenek. Másrészt kiválogattuk azokat a tanulókat, akiket feltételeesen az egyes faktorokban magas pontszámot elérőknek tarthattunk (COOKSON, 1970, által leírt eljárással), s rajtuk kipróbálva az eredeti itemek különféle változataiból és az újonnan javasolt „tartalék” itemek közül a legmegfelelőbb változatokat hagytuk meg a kísérleti kérdőívben. Így 13, az elmélet alapján készített, s az előkísérletek során kiválasztott kérdéssel bővítettük a kérdőívet (97–109 számmal). Az eredeti záró-itemet téve utolsónak, 110-es számmal. A II. függelékben bemutatjuk a 110 magyar kérdést, pontosan jelölve az eredetivel való azonosságokat, illetve eltéréseket.²

A kérdőívet az eredeti instrukció szerint, az angol és magyar mintában teljesen egyező módon töltöttük ki. A magyar minta anyagát is, a teljes azonosság érdekében a kérdőívek feldolgozásától a faktoranalízisig a londoni intézetben és az egyetemi számítógéppontban végeztük.³ Természetesen a magyar anyag elemzésébe mind a 110 itemet bevontuk.⁴

² Az együttműködésben résztvevő magyar kutatóknak az angol nyelv is szakmája, az angol szerző, az eszköz megteremtője külön magyar szakértőt is használt (akinek, Dr. István Hontnak ezúttal is köszönetet mond). Az itemek többszöri egymás közti cseréjével, a budapesti szerzőnek a londoni intézetben az itemeket tartalmilag elemző megbeszélésével is igyekeztünk biztosítani a magyar és angol változat minél pontosabb egyeztetését.

³ Köszönetet mondunk Mrs. Violet Beeversnek a statisztikai analízisben nyújtott értékes segítségéért.

⁴ A faktoranalízist külön is elvégeztük a 6–9 és a 10–15 évesek anyagával. A számítások azt mutatták, hogy a magyar és angol eredményekben megmutatkozó különbségek nem az életkor, nem az

Az adatokkal faktoranalízist végeztünk. A korrelációk faktorizálása a fő komponensek módszerével történt, varimax, majd harántirányú promax eljárással, a rotáció alapjául az első négy faktort véve. A faktorsúlyokat az I. Függelékben mutatjuk be. Az egyes itemeket úgy csoportosítottuk, hogy faktoronként a négy faktorban az első csoportban azok szerepelnek, amelyek az angolban eredetileg is az illető faktorba tartoztak. Utána azok következnek, melyek az angol „tartalék” kérdésekből idetartozónak bizonyultak a magyar mintában nyert faktorsúlyuk alapján. Végül azok, amelyeket a magyar mintában alkalmaztunk új „tartalék” itemként, s a faktoranalízis szerint leginkább az illető faktorban való mérésre alkalmasak. Végül közöljük – a teljesség kedvéért – azoknak az itemeknek a faktorsúlyát, melyek eredetileg sem tartoztak egyik faktorba sem, s a magyar mintában sem nyertek ilyen jelleget. Az eredeti itemek legnagyobb részének a magyarban is megbízható megfelelője, illetve az új itemek beválása lehetővé tette egy megfelelő magyar kérdőív kialakítását. Ezt a III. Függelékben mutatjuk be. Itt a kísérleti magyar kérdőívben megbízhatónak bizonyult itemek szerepelnek, a kérdőív struktúráját megőrizve úgy, hogy az angol eredetiből a magyarban is megfelelően mérő kérdések a helyükön maradtak, a kiesőket pedig a megfelelő „tartalék” itemmel helyettesítettük, csupán némi stilisztikai tökéletesítéssel.

A magyar és angol eredmények közti egyezések a faktorok általános jellegének érvényessége szempontjából, az eltérések pedig, melyek világosan értelmezhető tendenciákat mutatnak, a magyar iskoláskorúak személyiségének ismerete szempontjából fontosak.

Mielőtt a mennyiségi mutatókat (melyek elsősorban az azonosságokra utalnak) szemügyre vennénk, elemezzük minőségileg a különbségeket, azoknak az itemeknek a tartalmát vizsgálva, amelyek más faktorba kerültek a magyar mintában, mint amelyekbe az angolban tartoztak. Az 1. táblázat mutatja, hogy az eredeti itemekből hány, s milyen faktorba került át a magyar mintában. Az itemek általában a magyarban is ugyanabban a faktorban vannak. Ugyanakkor az E faktorból három item, az N-ből kettő a P faktorba, a P-ből pedig egy az E, három az N faktorba került át. Vizsgáljuk meg faktoronként a magyarban az angoltól eltérő faktorsúlyú itemek tartalmát.

Az E faktorban három olyan itemet találunk, melyek E– helyett P+ faktorsúlyt kaptak. Legjellemzőbb közülük a 9. „Szívesebben vagy magadban, mint más gyerekekkel?”, de a többi, a 43-as és az 59-es is ugyanezt fejezi ki: a gyermek kevésbé találja fel magát, nem érzi olyan jól magát egy nyüzsgő társaságban, mint valamilyen magában végzett tevékenységben. Mindhárom item az angol mintában egyértelműen kizárólag introverzióknak minősül mindkét nem felfogásában. A magyar mintában a fiúk esetében még ott az introverzió, de erősebben „pszichotizmusnak” tartják, a magyar lányok pedig kizárólag P-nek érzik. A magyar tanulók felfogásában tehát egy tipikusan intro-

[4. lábjegyzet folytatása]

értelmezési nehézségek következményei, mert a faktorok egymás közti viszonya a két korcsoportban hasonló volt. Ez a munka során azt jelentette, hogy nem készült a magyarban sem külön kérdőív a kisebbeknek, de egyben arra is utal, hogy a magyar mintában megmutatózó sajátosságok, például a magasabb L átlag, egyes itemek sajátos viselkedése inkább a társadalmi jellemzők, hatások függvényei lehetnek.

**Az angol és magyar változatban azonos faktorba tartozó
és a faktorsúlyuk alapján más faktorba került itemek száma**

A faktor, amelyikbe eredetileg, az angol változatban tartoztak	A faktor, amelyikbe a magyar mintában tartoztak				
	P	E	N	L	∅
P	8	1	3	—	5
E	3	19	—	—	2
N	2	—	15	—	3
L	—	—	—	20	—

vert jellemző az aszociális magatartásformákkal esett egybe. Sőt, tulajdonképpen anti-szociálisnak érezték, hiszen csak az extrém viselkedésűek vallották magukat a P dimenzióban magasnak, s azok választották ezeket a megállapításokat. Ezzel egybevág az „ellentétes” irányú elmozdulás. Az az item, mely a faktorsúlya alapján P-ből változott E-vé, az 57-es, a holdutazás vállalása. Az angolban mindkét nem kizárólag P-nek, a magyarban a fiúk P-nél inkább E-nek, a lányok egyértelműen extravertióknak érzik ezt az itemet. A magyar gyermekek szemében tehát csak az az izoláció negatív értékű, amelyik a társakkal való együttléttel szemben részesíti előnyben a magában való tevékenységet. Ezt viszont a gyermeki – vagy a nevelői – felfogás túl mereven értelmezi negatívnak.

Az N faktorból két item, a 27-es és 64-es csúszott át a P dimenzióba. Mindkettő erős szorongást, részben (talán túlzott) felelősségérzetet fejez ki. Régi, kipróbált N itemek, már a JEPI-ben is megbízhatóan mérték ezt az angol változatban. Itt tagadásuk bizonyult P mutatóknak. A nemek közt itt is annyi különbség van, hogy míg az angol fiúk és lányok egységesen neuroticizmusnak érzik a túlzott aggodalmat, a magyarban a fiúknál majdnem egyensúlyban van, de erősebben P, a lányoknál viszont nagyobb különbséggel kifejezetten „pszichotikus” vonás az, ha valakiből hiányzik az aggodalom az itemekben kifejezett esetekben. Megfigyelhetjük, hogy más hasonló tartalmú itemek (például a 10-es) P faktorsúlya is nagy, bár egyben N telítettségük is van. Azt mindenesetre mutatja ez is, hogy a magyar gyerekek a P és N jellemzőket határozottan utasítják el. A pontosabb értelmezésre valamennyi faktor áttekintése után térhetünk vissza.

Az L mutatóknál legfeljebb az ötlik szembe, hogy valamennyi egyértelműen az L faktorba tartozik a magyarban is.

A P faktorból egy item csúszott át az E-be, ezt már említettük. Három item P helyett az N faktorban mér. A későbbi következtetések levonásához ezeket érdemes egyenként szemügyre venni.

A 23-as arra kérdez rá, a gyermek úgy érzi-e, hogy az átlagnál több civakodásba keveredik bele. Ennek az itemnek van egy párja, a 41-es. Az angolban mind a kettő

P-telítettségű. Itt mindkettőnek az N faktorsúlya a legnagyobb, mindkét nem esetében, csupán a verekedés a lányoknál a P, a fiúknál az E faktorban is eléggé telített, ami ismét megfelel a közfelfogásban uralkodó értékrendszernek. Általában a kegyetlenség utólagos megélése a magyar mintában N faktorba tartozó jegyként mutatkozik meg. Például a 34-es item a gyermeknek arra az érzésére kérdez rá, hogy van-e oka valakinek bosszút forralni ellene. Ez valójában inkább a P-típusú gyermekek esetében lehet reális lehetőség, de a tőle való szorongás (félelem vagy bűntudat) N-jegyként mutatkozott meg, különösen magas N faktorsúllyal a lányok esetében. Külön figyelmet érdemel a 61. kérdés („Túlsgorogsz szigorúak veled a szüleid?”, az angol eredetiben „Are your parents unreasonably strict with you?”). Ez az angolban egyértelműen P-mutató, a magyar mintában határozottan N-re utal (ha nem is kizárólagosan egy faktor telítettséggel, mint az előző, ahol a többi nulla körüli érték volt, de az értelmezés szempontjából azzal egybevágóan). Kétségtelen, ha a gyermek vadabb, kezelhetetlenebb, a szülők is kénytelenek szigorúbbak lenni, ha bizonyos nevelési célkitűzéseket meg akarnak valósítani, ugyanakkor az ilyen gyermek nehezebben tűri a szabályokat, s többek közt ez is magyarázhatja, hogy az angolban erős ennek az itemnek a P jellege. Másrészt azonban KOZÉKI (1980) neveléslélektani motiváció-vizsgálataiban a szülői szigor nagyságának megélése egyértelműen a szorongással összefüggő jegyként jelent meg. Ahol a szülő-gyermek kapcsolatot nyílt, világos kommunikáció jellemezte, ott a gyermekek szorongásszintje normális volt, s az objektíve igen erős szigor sem minősítették a gyermekek túlzottnak, sőt nagynak sem. De a határozottság helyett inkább a korlátozásra törekvő gyenge szülők esetében, ahol a kommunikáció szűkebb, a kapcsolat merevebb volt; a gyermekek passzívak, erősen szorongók voltak. Ezek a gyermekek mindig a szülők igen nagy, túlzott szigoráról számoltak be, olyan esetekben is, amikor a szülők szigorúsága a valóságban minimális volt. Ezeknél a gyermekeknél sokszor éppen a túlgámolítás volt neurotizáló, míg az antiszociális magatartás (ami a P-hez tartozik) inkább a szülők hidegségével volt kapcsolatos.

Az egyes kérdések tartalmi elemzése alapján nyert képet mutatja a magyar és angol gyermekek eredményeinek faktoriális összehasonlítása is (EYSENCK és EYSENCK, 1969, által leírt módszer szerint), amit a 2. táblázat mutat be.

2. táblázat

**A JEPQ négy skálájában kapott eredmények részminták szerinti
faktoriális összehasonlítása
(EYSENCK és EYSENCK, 1969 szerint végezve)**

Minták		Együtthatók				
N: magyar fiúk 1150 lányok 1035						
angol fiúk	893 lányok 759	P	E	N	L	
Magyar fiúk	– Angol fiúk	.913	.996	.930	.997	
Magyar lányok	– Angol lányok	.735	.949	.923	.994	
Magyar lányok	– Magyar fiúk	.940	.989	.998	.996	
Angol fiúk	– Angol lányok	.983	.993	.998	.997	

Az angol mintában ideálisnak tartott, s általánosan elért 0,95-ös szintet a magyar mintában a nemek közti összevetés, és az angol mintával való összevetés az L-ben mindeütt, az E-ben és az N-ben pedig többnyire eléri, míg a P-ben alacsonyabb.

A magyar változatban megbízhatónak bizonyult itemekből alkotott alskálák belső konzisztenciáját a 3. táblázat mutatja be. Az E, N, L adatok az angol standardizálás

3. táblázat

A JEPQ magyar változata négy skálája konzisztenciájának megbízhatósága
(ú.n. alfa koefficiensek)

Csoport	P	E	N	L
Fiúk (N: 1150)	.62	.71	.82	.86
Lányok (N: 1035)	.58	.72	.84	.87

adataival egyezők, a P alacsonyabb, de ez is teljesen elfogadható, összevetve az angol standarddal, melyben 0,64 a legkisebb adat a fiúk, 0,43 a lányok esetében (EYSENCK és EYSENCK, 1975). A 4. táblázaton bemutatjuk a magyar JEPQ átlagait és szórásait.

4/a táblázat

A magyar JEPQ négy alskálájának átlagai és szórásai

N	P (17 item)		E (22 item)		N (24 item)		L (23 item)	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
Fiúk: 1150	2,84	2,27	16,45	3,41	8,94	4,83	11,22	5,35
Lányok: 1035	1,64	1,75	14,44	3,70	9,27	5,12	13,95	5,35

4/b táblázat

A JEPQ magyar és angol változatában ugyanabba a faktorba tartozó azonos itemek átlagai a négy alskálában

	P (8 item)		E (19 item)		N (15 item)		L (19 item)	
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD
<i>Magyar</i>								
Fiúk: 1150	1,16	1,31	14,71	2,94	5,84	3,35	9,72	4,74
Lányok: 1035	0,57	0,89	13,24	3,20	6,51	3,65	12,16	4,75
<i>Angol</i>								
Fiúk: 893	1,24	1,37	14,60	2,99	8,34	3,56	6,28	4,32
Lányok: 759	0,43	0,88	13,74	2,83	9,28	3,48	7,29	4,26

A 3. és 4/a táblázaton csak a magyar adatokat közöljük, hiszen ezek csupán a magyar kérdőív standardizálásához, illetve alkalmazásához fontosak, és mivel nem valamennyi item azonos, a közvetlen összehasonlítás nem lenne teljesen megbízható. Érdeemes viszont azokat a tendenciákat összevetni, melyeket az adatok a különböző mintákban mutatnak. Mint az 1.a–d ábrákon látható, az egyes életkorokban vizsgálva az átlagokat, a magyar görbék lefutása erősen hasonlít az angol standardban megállapítottéhoz (EYSENCK és EYSENCK, 1975). Természetesen annak bizonyítása, hogy az itt tárgyalt faktorok kultúrától független személyiségdimenziók, s annak felderítése, hogy a faktorok item-struktúrájában megnyilvánuló különbségek mennyiben függenek az adott kultúrától, pontosabban a személyiségfejlesztés adott formáitól, további vizsgálatok feladata. Az itt tárgyalt összehasonlítások csupán utalások – de igen fontos utalások – feltételezéseinkkel kapcsolatban. Ugyanígy értelmezhető az is, hogy az alskálák viselkedése hasonló az időközben befejeződött újjélandi vizsgálatban is, melyet az eredeti JEPQ-val végeztek (SAKLOFSKE–EYSENCK, 1978). Mindhárom mintában a fiúk magasabb pontszámot értek el a P és E skálán, s alacsonyabbat a lányokénál az N és L mutatókban. Ha az abszolút értékeket tekintjük, a P faktorban a magyar értékek alacsonyabbak, az újjélandiak magasabbak az angolnál; az E faktorban egyforma a három minta; az N alskálán a fiúk átlagai hasonlóak a három mintában, a lányok esetében a magyar alacsonyabb, az újjélandi magasabb az angolnál; az L értékek átlaga magyarban magasabb, az újjélandiban alacsonyabb az angol mintában kapott eredményénél.

A személyiségstruktúra vizsgálata szempontjából érdekes a négy faktor egymás közötti korrelációjának összevetése is a különböző mintákban. Az 5. táblázatban ezért nemcsak a magyar adatokat közöljük, hanem az újjélandi standardnak tartott adatokat is (melyek a mieinkkel azonos módon jöttek létre), s az angol standard kialakítása során kapott értékeket is.

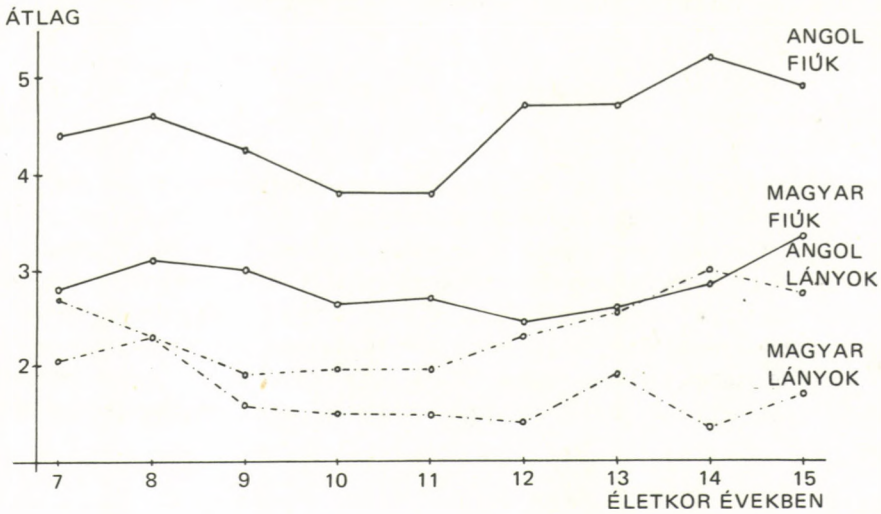
5. táblázat

A JEPQ négy skálájának interkorrelációja három különböző mintában

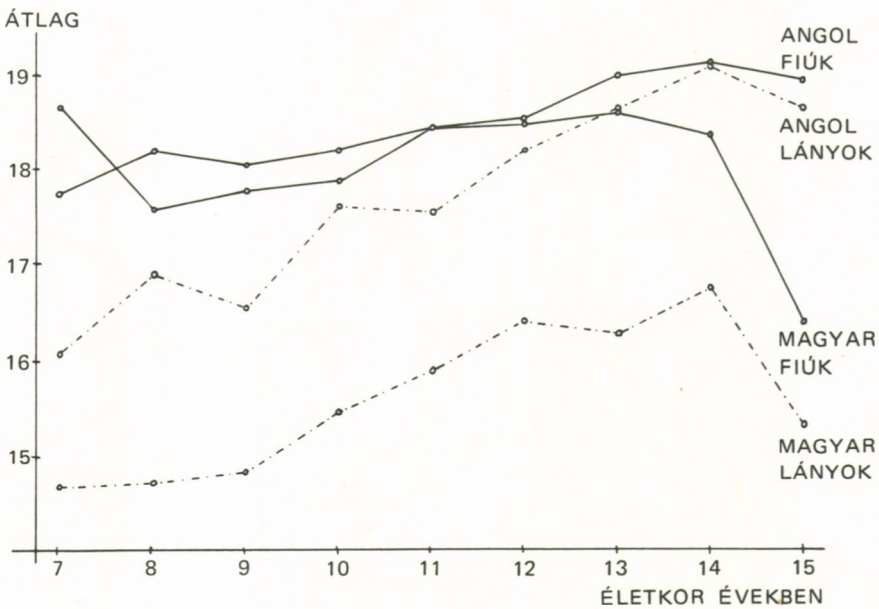
Csoport	N	PE	PN	PL	EN	EL	NL
<i>Fiúk</i>							
Magyar	1150	-.13	.18	-.26	-.03	-.09	-.22
Angol	1751	-.08	.17	.11	-.33	-.48	-.02
Újjélandi	644	.18	.12	-.35	-.10	-.13	-.07
<i>Lányok</i>							
Magyar	1035	-.22	.14	-.13	.00	-.17	-.29
Angol	1635	-.06	.20	.06	-.36	-.24	-.53
Újjélandi	672	.21	.21	-.28	-.05	-.27	.12

A P–L és N–L erős, az E–L gyengébb, de mindhárom negatív korrelációt mutat minden mintában. A P–N pozitív, az E–N negatív viszonyt mutat. Ez teljesen megfelel az elméletileg várt eredménynek. Lényegesebb különbséget csak a P faktorban találtunk a minták között: a P–E összefüggés magyarban negatív, az angolban nulla körüli, míg az újjélandiban pozitív. Minthogy a P a társadalmilag legkevésbé, az L pedig

P FAKTOR ÉLETKORI ÁTLAGAI

E FAKTOR ÉLETKORI ÁTLAGAI (A MAGYAR ÁTLAG TRANSZFORMÁLT)

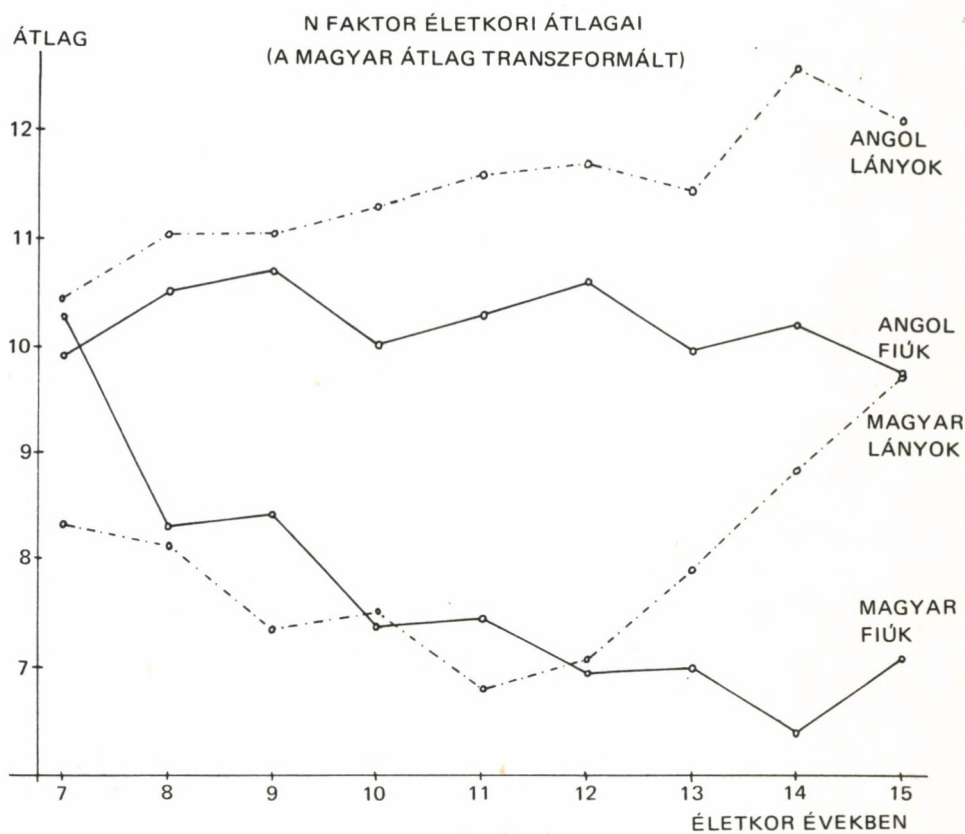
1/a-b. ábra

Az angol és a magyar minta JEPQ átlagainak életkor és nemek szerinti bontásban bemutatott lefutása a P és E faktorban

leginkább kívánatosnak tartott tulajdonságokat, jellemzőket tartalmazza, a velük való viszony következtetéseket tesz lehetővé a másik két dimenzió társadalmi elfogadottságával, pontosabban a nevelésben, illetve a tanulók felfogásában való tükröződésével kapcsolatban.

Következtetések

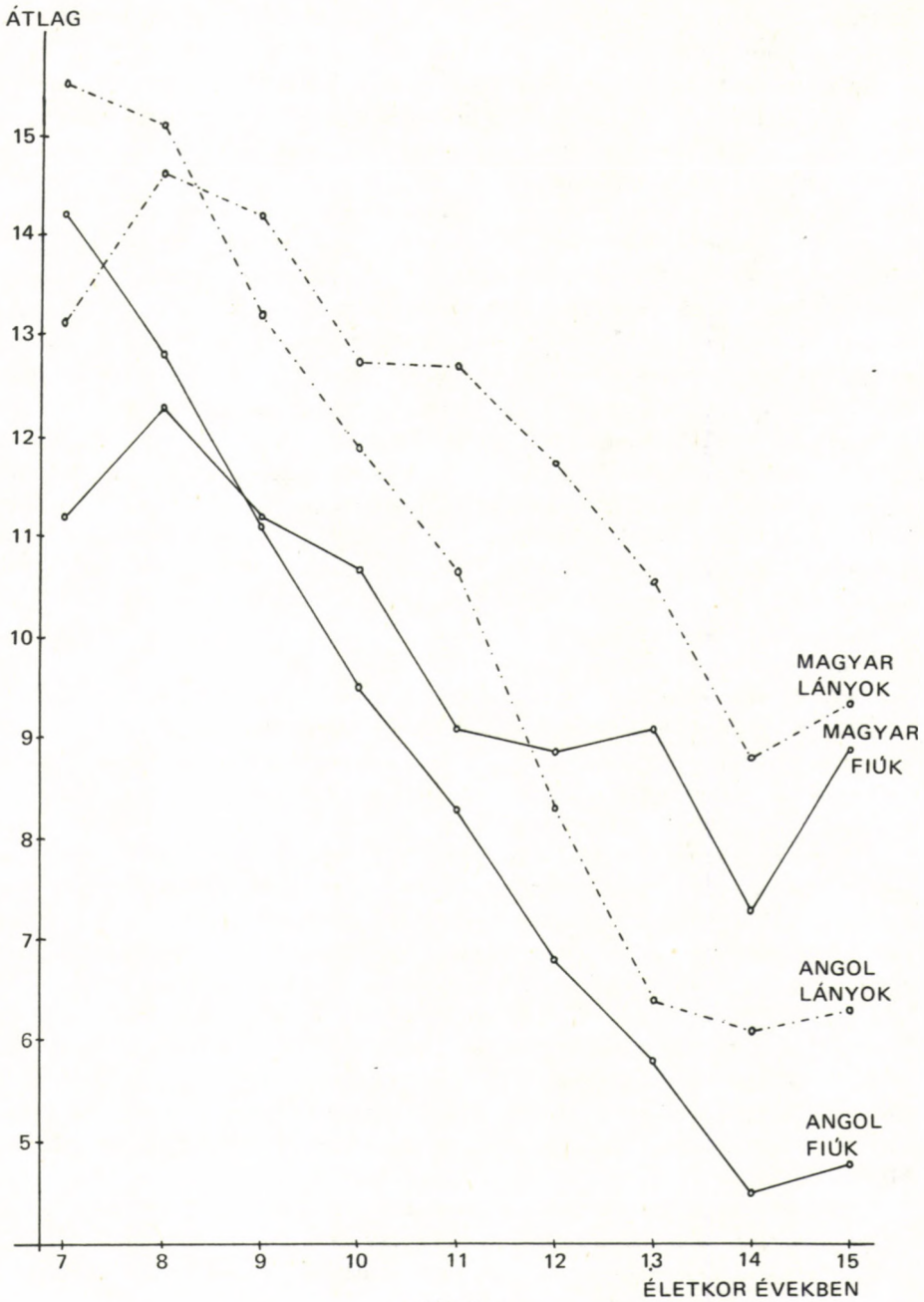
Felvetett problémáink közül az első a kérdőív magyar változatának kialakítása, s általában a kérdőívek kultúrák közti alkalmazhatósága. Azért is részleteztük ezt a módszer leírásánál, mert az a véleményünk, hogy ebben a kérdésben igen nagy óvatosságra van szükség. A teljes eredeti apparátus felhasználásával is csak egyenértékű, nem azonos eszköz kialakítása lehetett a célkitűzésünk. Eredményeinkkel elégedettek lehetünk, hiszen mint már mondtuk, még azonos nyelvterületen sem problémamentes egy kérdőív másik országban való alkalmazása. Ismert, hogy például az Amerikában kidolgozott kérdőíveknek általában elkészítik az angol változatát, s az itt tárgyalt eszközzel kapcsol-

1/c. ábra

Az angol és a magyar minta JEPQ átlagainak életkor és nemek szerinti bontásban bemutatott lefutása az N faktorban

L FAKTOR ÉLETKORI ÁTLAGAI (A MAGYAR ÁTLAG TRANSZFORMÁLT)

1/d. ábra

Az angol és a magyar minta JEPQ átlagainak életkor és nemek szerinti bontásban bemutatott lefutása az L faktorban

latban is felmerült ez a probléma az újjeländi összehasonlító vizsgálatban (SAK-LOFSKE és EYSENCK, 1978). A mi vizsgálatunk is bizonyítja, hogy mennyire hamis adatokat szolgáltat egy más országban kitűnően standardizált kérdőív is, ha nem végzik el ott is a kívánt vizsgálatokat. Ahogy a felnőtt változat esetében kiderült, hogy Görögországban teljesen hamis P adatokat nyernek, akik az angol értékeléssel használják a kérdőívet (DIMITRIOU és EYSENCK, 1978), mint láttuk, a magyar gyermekeken is csak a magyar vizsgálatra alkalmassá tett ítemek és kulcs segítségével nyerhetünk valóban az illető faktorba tartozó adatokat.

Az alapvető faktorok a magyar mintában is a várákozásnak megfelelően az angol mintához hasonlóan mutatkoztak meg. Ez adalék e dimenziók kultúrákhoz nem kötött jellegéhez. Az egyes ítemek vizsgálata viszont ahhoz szolgáltat adatokat, hogy az egyes dimenziókhoz tartozó jellemzők társadalmi elfogadottsága, közfelfogás szerinti értéke milyen. Az, hogy az egyes faktorok tartalmából mit preferálnak, illetve tolerálnak az egyes társadalmakban, természetesen hatással van az illető faktor megnyilvánulására mind a kérdőívben, mind az illető kultúrában való megnyilvánulására. Jellemző például, hogy az N és P minden mintában egymással pozitív, a társadalmi elvárásokat kifejező L-faktorral ellentétes együttjárást mutat. Ugyanakkor az E viszonya a másik három faktorhoz már más-más az egyes kultúrákban. Általában a P a legkevésbé, az E a leginkább elfogadott személyiségjellemző. Ez különösen a személyiségfejlesztés szempontjából elgondolkasztató. Egyfelől azért, mert az elmélet szerint e dimenziókon komolyabb fejlődési zavar nélkül nagyobb arányú változást (például extravertióba áttolást az introvertióból) elérni nem lehet. Másfelől azért, mert a P faktorban magas jellemzők káros volta egyértelmű, az N dimenzióban ugyanez már nem minden esetben biztos (gondoljunk például az N-ben magas introverték középiskolai és felsőoktatási eredményességére, amiben a vizsgálatok szerint felülmúlják a többi személyiségtípust), azt viszont semmi sem indokolja, hogy a közfelfogás az introvertiót mint értéktelenebbet állítja szembe az extrovertióval, ami kisebb vagy nagyobb mértékben, de a különböző kultúrákban általánosan tapasztalható.

Egyenként szemügyre véve a faktorokat azt láttuk, hogy az L mutatta a legnagyobb hasonlóságot minden szempontból a három mintában. Ugyanakkor a magyarban volt interferenciája a legerősebb a többi, elsősorban a P dimenzióval. Ezt pozitívan is értelmezhetjük, mint annak a jelét, hogy nevelésünkben nagy szerepe van a normák interiorizációjára való tudatos törekvésnek, de annak figyelmeztető jele is lehet, hogy személyiségfejlesztésünkben túlságosan erős a verbalizmus. A magyar mintában az L, a szociálisan preferált magatartásmódokkal való egyetértés mértéke magasabb, s az életkorral sem csökken olyan rohamosan, mint az angol vagy az újjeländi mintában. Több P ítem azért veszítette el differenciáló képességét ebben a faktorban, mert terhelésének nagy része L-faktorsúlyba csúszott át (l. I. függelékben a 19., 49., 81. ítemeket).

Ez pszichológiai szempontból alátámasztja EYSENCK *et al.* (1971) arra vonatkozó megállapításait, hogy az L-skála a szociális konformitás mutatója. Másrészt a P–L igen erős negatív összefüggése arra utal, hogy az alapvető személyiségtényezők alakításában igen nagy szerepe van a nevelésnek.

A személyiségfejlesztés szempontjából az alacsonyabb P átlagok, ugyanakkor a társadalmilag elfogadott értékek magasabb választása pozitívan értékelhető. Az egysé-

ges iskola- és ifjúsági szervezet-rendszerben a gyermekek egységesebb nevelési ideológiával találkozhatnak, mint a sokféle politikai és vallási nézeten alapuló angol iskola- és klub-formák közt felnövő angol gyermekek. Így a magyar gyermekek értékrendje közelebb áll a felnőttek értékrendjéhez. Természetesen a kérdőív nem viselkedést mér, s az L eredetileg a disszimuláció mérésére készült. A helyesnek érzett viselkedés választása a kérdőíven még nem jelenti, hogy a gyermek valóban erre törekszik, s még az ilyen törekvése sem garantálná ilyen viselkedését. Azt azonban megfigyelhetjük, hogy a gyermekek túlnyomó többsége a társadalmilag egyértelműen elítélhető magatartásformákat utasította el, s a leginkább preferált jellemzőket választotta legszívesebben. Ezt kétségtelenül a szociális konformitás jelének tekinthetjük, de az még mindig vitatható, mennyiben minősíthető ez pozitívnak a személyiségfejlesztés szempontjából. Valódi veszélynek tarthatjuk, ha a nevelésben túlzott hangsúly esik a magyarázatokra, ha a növendékek csak tudják, hogy mi a helyes. Másfelől viszont kétségtelen, hogy az elvárások megismertetése, s ennek eredményeként megismerése az interiorizációnak nemcsak lehetőséget biztosít, hanem motivációs alapot is jelenthet. KOZÉKI (1979) vizsgálataiban is tapasztalta, hogy a felnőttek kinyilvánított nevelési ideológiájának, értékeinek igen nagy a motiváló, késztetésalakító hatása. A valóságban is értékesebb motivációs szerkezetű iskoláskorúak gyakrabban fogadták el, vallották magukénak a nyilvánvalóan felnőttektől kapott értékeket, a felnőttek elvárásait tartalmazó indítékokat, s ez jellemző volt az autonóm, önállóságra nevelt gyermekekre is. Kétségtelen, hogy minél konzekvensebben juttatja el a felnőtt világ az értékeket a gyermekekhez, annál hamarabb alakítják ki az értékek ismeretét, s — természetesen csak megfelelő nevelői aktivitás hatására — annál hamarabb indul meg az interiorizáció, ami megalapozza a vallott értékeknek megfelelő viselkedést. Természetesen az L választásokból a magyar iskoláskorúak személyiségére vonatkozóan nem vonhatunk le messzemenő következtetéseket, de a személyiségfejlesztés szempontjából fontos jelenségekre mindenképpen utalnak ezek.

Ilyen szempontból lényegesek az E és N faktorokban kapott eredmények is. Itt a magyar és angol itemek közt kevesebb faktoreltolódást találtunk, ezért szembetűnő a társakkal való kapcsolat csupán introverzióra utaló itemeinek P faktorsúllyal való telítődése. Ez egyrészt arra utal, hogy a magyar iskoláskorúak számára a közösségi magatartás központi érték. Ugyanakkor arra is figyelmeztet, hogy a közösségi magatartást sokkal mélyebben, s sokkal inkább a személyiségfejlődés, a személyiség jellemzői szempontjából kellene megítélni. A közfelfogás — sajnos a nevelői közfelfogás is — a közösségi magatartást lényegében azonosítja az extravert személyiséghez tartozó viselkedésekkel. Így az introvertáltakat vagy extravertáltakra jellemző viselkedésre igyekeznek készíteni, vagy a közösségbe kevésbé illeszkedőknek tartják őket. Holott az introverték szerepe a közösségben nem értéktelenebb, csupán más formájú, mint az extravertaké.

Külön figyelmet érdemel a P faktor. Azért is, mert ebben mutatkozott a magyar mintában a legtöbb eltérés, s azért is, mert EYSENCK és EYSENCK (1976) véleménye szerint ez a dimenzió most lép át a „férfikorba”, s ezzel kapcsolatban van szükség a legtöbb kultúrák közötti vizsgálatra. Amellett, hogy a P faktor itemei mutatták a legtöbb magyar sajátosságot, e dimenzió általános jellemzői is azonosak voltak a két mintában, a nemek, életkor és egyéb általános lélektani aspektusból. Mikor a mindkét mintában azonos faktorsúlyú itemekkel mértünk, még az átlagok is azonosak voltak. (4.

táblázat b része.) Ez azt sugallja, hogy a faktor azonos a különböző kultúrákban, megnyilvánulásai, s ilyen értelemben vett tartalma azonban, az adott társadalmi hatásoknak megfelelően más-más lehet. Például a magyar mintában a P izolált, antiszociális, érzéketlen, felelőtlen jellege domborodott ki, míg a furcsa, szokatlan dolgokat kedvelő vonások az extraverzióval kapcsolatosan jelentek meg.

Mivel a P tartalmaz legtöbb olyan összetevőt (érzelmi, erkölcsi tulajdonságok), melyekkel kapcsolatban a társadalmak a legpontosabban körülírt szabályokkal és szabályzókkal rendelkeznek, ezen a téren várható a legtöbb, az adott társadalomtól függő sajátosság, még akkor is, ha maga a személyiségdimenzió nem kultúrához kötött. E különbségek megismerése közelebb vihet a P dimenzió általános sajátosságainak mind pontosabb meghatározásához. További elemzéssel és kutatással szeretnénk kibontani a P–L interferencia okait, a P dimenzió magyar mintában megmutatkozó sajátosságait, az L különböző értékzónáinak az iskoláskorúak egyes motivációs jellemzőivel és eredményességével való kapcsolatát, az egyéni motivációs rendszer alapvető faktorainak és az itt tárgyalt személyiségdimenzióknak általános összefüggéseit. E törvényszerűségek felderítése a személyiség megismerése és fejlesztése szempontjából egyaránt igen fontos és hasznos.

Irodalom

- COOKSON, D. (1970): The JEPI and teachers' ratings: an investigation of unexpected results. *British Journal of Educational Psychology*, 40, 52–57.
- DIMITRIOU, E.C. and EYSENCK, S.B.G. (1978): National Differences in Personality: Greece and England. *Internat. J. Intercultural Relations*, 3, 266–82.
- EYSENCK, H.J. (1952): *The Scientific Study of Personality*. London: Routledge and Kegan Paul.
- EYSENCK, H.J. (1959): *The Manual of the Maudsley Personality Inventory*. London: University of London Press.
- EYSENCK, H.J. and EYSENCK, S.B.G. (1969): *Personality Structure and Measurement*. London: Routledge and Kegan Paul.
- EYSENCK, H.J. and EYSENCK, S.B.G. (1975): *Manual of the EPQ*. London: Hodder and Stoughton.
- EYSENCK, H.J. and EYSENCK, S.B.G. (1964): *The Manual of the Eysenck Personality Inventory*.
- EYSENCK, S.B.G. (1965): *The Junior Eysenck Personality Inventory*. London: University of London Press.
- EYSENCK, S.B.G. and EYSENCK, H.J. (1969): „Psychoticism” in children: A new personality variable. *Research in Education*, 1, 21–37.
- EYSENCK, H.J. and EYSENCK, S.B.G. (1975): *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*.
- EYSENCK, H.J. and EYSENCK, S.B.G. (1976): *Psychotism as a Dimension of Personality*. London: Hodder and Stoughton.
- EYSENCK, S.B.G., NIAS, D.K.B. and EYSENCK, H.J. (1971): The Interpretation of Children's Lie Scale Scores. *Brit. J. Educ. Psychol.* 41, 23–31.

- EYSENCK, S.B.G. and SEISDEDOS, N. (1978): Un Estudio inter-naciones de la personalidad. *Revista de Psicología General y Aplicada*, Madrid.
- KOZÉKI Béla (1979): Tanulók iskolai tevékenységgel kapcsolatos motívumainak vizsgálata. *Magyar Pszichológiai Szemle* 26, 129–140.
- KOZÉKI Béla (1980): *A motiválás és a motiváció összefüggéseinek pedagógiai pszichológiai vizsgálata*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- MICHAELIS, W. and EYSENCK, H.J. (1971): The determination of personality inventory factor patterns and intercorrelations by changes in real-life motivation. *Journal of Genetical Psychology*, 118, 223–34.
- SAKLOFSKE, D.H. and EYSENCK, S.B.G. (1978): Cross-Cultural Comparison of Personality: New Zealand Children and English Children. *Psychol. Reports*, 42, 111–6.

Függelék I.

A JEPO magyar változatának kialakításához felhasznált 110 item faktorsúlya a P, E, N, L faktorokban. Faktoronként először azok az itemek, melyek az angol változatban az illető faktorhoz tartoztak, utána az angol, majd a magyar új item-javaslatok („tartalék itemek”), végül azok, amelyek egyik faktorba sem kerültek előbb az angol, majd a magyar „tartalék itemek” közül.

item	HJEPO Főfaktor-súlyok				Magyar minta				JEPO Főfaktor-súlyok				Angol minta			
	Fiúk N=1150				Lányok N=1035				Fiúk N=893				Lányok N=759			
	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L
3	.29	.01	.13	.14	.35	.04	.15	.09	.39	-.09	.01	-.02	.29	.00	.05	.02
7	.36	-.01	.14	-.02	.22	.01	.23	.04	.50	.03	-.10	-.09	.40	.08	.01	-.06
12	.30	.07	.22	.03	.30	.14	.16	.02	.47	-.13	-.01	-.02	.29	-.02	.02	-.04
15	.18	.23	-.04	-.14	.04	.33	.03	-.03	.37	.04	-.24	-.02	.28	-.13	-.20	-.12
19	.18	.13	.05	-.26	.09	.11	.18	-.23	.36	.00	-.03	-.12	.12	.03	.11	-.16
23	.08	.16	.43	.01	.07	.11	.39	-.07	.37	.05	.23	.13	.37	-.03	.27	.09
-32	-.29	.13	.27	.26	-.27	.02	.09	.12	-.29	.17	.39	.10	-.32	.15	.29	.02
34	-.02	.08	.35	-.01	.05	.07	.43	-.00	.39	.02	.14	.16	.38	-.08	.15	.04
37	.44	.05	.13	-.18	.24	.18	.12	-.23	.46	-.01	.03	-.14	.48	.01	.02	-.09
41	.15	.23	.48	.11	.22	.13	.35	.07	.43	.13	.15	.13	.59	.01	.10	.13
45	.22	.08	.34	-.02	.24	.11	.24	.03	.44	.13	.03	-.01	.53	.01	-.03	-.00
49	.19	.24	.07	-.32	.09	.32	-.00	-.31	.30	.17	.00	-.30	.23	.13	-.03	-.36
53	.43	.06	.11	-.06	.24	.20	.04	-.01	.47	-.17	-.10	-.11	.45	-.14	-.08	-.05
57	.23	.31	.12	.17	.12	.35	.16	.20	.25	.10	-.05	.20	.36	.07	-.13	.04
61	.21	.04	.36	.18	.10	.05	.25	.13	.41	.07	.08	.20	.15	-.01	.08	.03
-69	-.33	.14	.12	.21	-.33	-.03	.01	.09	-.43	.16	.24	.01	-.45	.17	.22	-.01

-81	-.15	.10	-.00	.40	-.23	.02	-.04	.33	-.29	.08	.04	.27	-.30	.11	.19	.25
110*	.20	-.12	.02	-.03	.20	-.04	.11	-.09	.24	-.14	.00	-.00	.01	-.09	.02	-.02
9	.27	-.25	.16	.14	.34	-.05	.18	.07	.15	-.40	.02	.06	.04	-.45	-.08	-.07
-27	-.29	-.10	.27	-.08	-.36	-.13	.23	-.03	-.13	.02	.43	.08	-.07	.12	.56	.13
-43	-.39	.29	-.09	-.04	-.43	.11	-.03	.06	-.10	.31	.06	-.01	-.13	.31	.06	-.04
-59	-.39	.37	-.13	-.02	-.36	.05	-.17	-.00	-.12	.55	.00	-.05	-.16	.53	.12	.01
-64	-.36	-.04	.17	-.05	-.45	-.09	.18	-.01	-.07	-.12	.46	.07	-.24	-.09	.38	-.02
-99	-.43	.14	.01	.14	-.37	-.01	-.00	.12								
-100	-.42	.09	.09	-.05	-.41	-.02	.03	-.06								
107	.24	.09	.14	-.14	.25	.07	.04	-.23								

E-faktor

item	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L
1	-.02	.31	-.06	-.03	-.20	.24	.00	-.04	.05	.43	.01	-.03	-.08	.48	.12	.02
5	.11	.27	-.10	.07	.04	.35	-.08	.23	.11	.23	-.15	.08	.04	.18	-.10	-.01
-9	.27	-.25	.16	.14	.34	-.05	.18	.07	.15	-.40	.02	.06	.04	-.45	-.08	-.07
13	-.07	.39	.01	.04	-.25	.35	.04	-.01	-.00	.50	.01	.03	.09	.46	-.08	.04
17	-.15	.34	-.04	.09	-.30	.20	-.10	.12	.00	.42	-.10	.02	-.12	.47	.02	-.05
21	-.00	.29	-.06	.01	-.07	.35	.00	.02	.09	.30	-.05	.12	.29	.02	.07	.16
26	-.13	.39	-.12	.07	-.12	.31	-.05	.20	-.00	.32	-.03	.00	.11	.29	-.10	.02
30	-.12	.43	-.04	.10	-.37	.30	-.08	.15	.17	.49	-.02	.13	.22	.41	-.08	.13
35	-.07	.30	-.05	-.03	-.05	.32	-.11	.00	-.16	.34	.02	-.16	-.06	.20	.02	-.06
39	.03	.30	-.05	.09	-.04	.30	-.03	.13	.03	.34	-.05	.18	.16	.18	-.07	.01
43	-.39	.29	-.09	-.04	-.43	.11	-.03	.06	-.10	.31	.06	-.01	-.13	.31	.06	-.04
47	-.15	.35	-.04	.14	-.31	.31	.01	.16	-.09	.32	.01	.11	-.06	.28	.01	.23

*Az angol kérdőívben ez volt a 97-es záróitem

-51	.05	-.13	.13	.07	.17	-.06	.18	.12	.12	-.36	-.02	.14	.19	-.33	.09	-.02
55	.00	.45	-.05	-.17	-.07	.44	-.15	-.25	.04	.29	-.04	-.16	.20	.21	-.05	-.22
59	-.39	.37	-.13	-.02	-.36	.05	-.17	-.00	-.12	.55	.00	-.05	-.16	.53	.12	.01
63	.08	.38	.08	.17	.07	.46	.03	.03	.07	.32	-.04	-.01	.12	.11	-.10	-.24
67	-.17	.47	-.05	.01	-.28	.23	-.09	.01	-.03	.58	.03	.01	.01	.50	.06	-.07
71	.03	.32	.11	-.03	-.13	.21	.20	-.18	.06	.21	.15	-.11	.07	.18	.03	-.15
75	-.04	.42	-.05	.02	.02	.47	-.06	.12	-.05	.31	.01	-.10	.12	.27	.08	.02
79	-.03	.43	-.03	.02	-.23	.43	.04	.04	.07	.48	-.04	.05	.08	.51	-.12	-.02
83	.09	.35	.01	-.14	-.05	.26	.07	-.20	.06	.51	-.01	-.02	-.02	.49	.05	-.06
-87	.16	-.23	.27	.20	.05	-.23	.30	.08	.13	-.41	.11	.14	.04	-.44	.16	.04
93	.19	.15	.10	-.14	.10	.16	.03	-.13	.24	.31	-.01	.10	.01	.44	-.10	-.15
96	.03	.37	.04	.04	.06	.44	.05	.01	.17	.30	-.10	-.14	.09	.25	.02	-.36
57	.23	.31	.12	.17	.12	.35	.16	.20	.25	.10	-.05	.20	.36	.07	-.13	.04
97	.13	.25	.05	.05	.09	.35	-.02	.01								
101	.01	.34	.10	.02	-.20	.31	.08	-.09								
104	.12	.29	.13	-.22	-.01	.33	.12	-.21								
105	.12	.48	-.06	-.15	.02	.52	-.10	-.29								

N-faktor

item	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L
2	-.10	.20	.13	.01	-.11	.14	.15	-.03	.00	-.12	.22	-.14	.01	-.12	.26	-.18
6	.13	-.02	.24	-.11	.05	-.05	.17	-.34	.09	-.06	.39	-.11	.15	.05	.47	-.12
10	-.24	.06	.30	-.11	-.34	-.01	.22	-.10	.01	.08	.41	-.07	-.04	.08	.42	-.04
14	-.03	-.08	.42	-.07	-.02	-.10	.46	-.12	.15	-.14	.34	-.15	.21	-.04	.39	.01
18	-.03	-.09	.43	-.10	-.10	.00	.46	-.05	-.02	-.01	.46	-.19	-.05	-.20	.35	-.21
22	.08	-.07	.40	-.06	.05	-.01	.47	-.04	.01	-.01	.46	-.19	.11	-.05	.48	-.11
27	-.29	-.10	.27	-.08	-.36	-.13	.23	-.03	-.13	.02	.43	.08	-.07	.12	.56	.13

31	-.04	-.12	.36	.06	-.02	-.11	.35	-.00	-.06	-.09	.45	.10	-.15	-.08	.49	-.02
36	.01	-.11	.49	.01	-.07	-.04	.55	.05	.05	-.04	.43	-.12	.03	.03	.46	-.13
40	-.14	-.15	.34	-.16	-.08	-.06	.31	-.19	-.17	-.01	.36	-.20	-.15	-.16	.28	-.18
48	.03	-.17	.41	.02	.14	-.06	.34	-.07	-.09	-.08	.48	.10	-.05	-.10	.47	-.01
52	.00	-.06	.49	-.01	.03	.01	.56	-.08	.07	-.13	.52	-.10	.10	-.02	.57	.01
56	-.17	.05	.31	-.22	-.25	.09	.42	-.17	-.02	.18	.29	-.17	-.01	.18	.28	-.28
64	-.36	-.04	.17	-.05	-.45	-.09	.18	-.01	-.07	-.12	.46	.07	-.24	-.09	.38	-.02
68	.09	-.03	.40	-.03	.05	-.00	.42	-.16	.18	-.13	.42	-.10	.06	-.04	.52	-.07
72	-.08	.12	.37	-.17	-.12	.08	.46	-.19	-.01	.06	.30	-.37	-.11	.08	.19	-.34
76	-.29	.04	.47	-.10	-.29	-.06	.40	-.14	.02	.03	.57	.07	-.11	.06	.57	.05
80	-.02	-.06	.56	.06	.08	-.05	.60	.06	.06	-.07	.59	.04	.01	-.14	.55	.13
88	-.12	.04	.45	-.05	-.06	.00	.43	-.08	-.07	-.01	.50	-.09	-.03	-.09	.37	-.22
94	.03	-.05	.47	.09	.02	-.08	.54	.14	-.01	.05	.52	.09	-.11	.11	.60	.01
23	.08	.16	.43	.01	.07	.11	.39	-.07	.37	.05	.23	.13	.37	-.03	.27	.09
34	-.02	.08	.35	-.01	.05	.07	.43	-.00	.39	.02	.14	.16	.38	-.08	.15	.04
41	.15	.23	.48	.11	.22	.13	.35	.07	.43	.13	.15	.13	.59	.01	.10	.13
44	.01	-.09	.39	.16	.09	.01	.34	.12	.12	.03	.21	.04	.09	-.06	.26	-.03
45	.22	.08	.34	-.02	.24	.11	.24	.03	.44	.13	.03	-.01	.53	.01	-.03	-.00
60	-.00	.05	.56	.20	-.02	-.00	.55	.27	.22	.09	.38	.21	.14	.08	.46	.21
61	.21	.04	.36	.18	.10	.05	.25	.13	.41	.07	.08	.20	.15	-.01	.08	.03
73	.18	.03	.45	.11	.14	.13	.50	.19	.35	.02	.23	.12	.29	.00	.31	.10
78	.09	-.04	.39	-.14	.08	-.01	.35	-.20	.47	.07	.23	.10	.34	.03	.36	-.12
85	.10	-.04	.53	.15	.12	-.06	.49	.24	.24	-.13	.33	.14	.21	-.17	.40	.18
91	-.09	.06	.40	-.29	-.03	-.04	.33	-.35	.16	.08	.27	-.22	.13	.12	.23	-.34
109	-.12	.09	.29	-.17	-.04	.11	.45	-.06								

L-faktor

item	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L
-4	-.06	-.01	.05	-.41	-.09	-.03	.09	-.40	-.09	-.02	.04	-.46	-.16	-.14	-.03	-.55
8	.08	-.04	.02	.55	.12	.09	.03	.63	.04	.02	-.07	.55	.04	.05	.03	.46
-11	-.13	.06	.02	-.45	.01	.05	.12	-.40	-.01	.16	.03	-.55	.01	.02	.02	-.57
-16	.04	.01	.01	-.50	.05	.01	.05	-.50	-.07	.03	.01	-.57	-.09	-.05	-.03	-.55
-20	-.04	-.01	.14	-.48	-.06	-.00	.08	-.59	.01	.01	.11	-.41	.01	-.01	.08	-.46
24	.11	.13	.01	.56	.02	.03	.07	.59	-.07	.03	-.01	.47	-.07	.07	-.04	.54
28	-.11	.05	.18	.54	-.21	-.02	.10	.47	.03	.09	.16	.48	.05	.01	.07	.40
33	-.14	.12	.09	.53	-.10	.16	.16	.63	-.09	.15	.12	.56	-.05	.07	.08	.54
38	-.02	-.05	.10	.53	-.04	-.03	.16	.62	-.03	-.04	.02	.44	-.08	.03	.11	.40
-42	-.12	.03	.02	-.61	-.14	.02	-.07	-.60	-.12	.08	.12	-.50	-.03	-.03	.04	-.56
46	-.05	.08	.20	.60	-.02	.10	.14	.61	.19	.04	.04	.39	.18	-.03	-.06	.39
50	.00	.12	.05	.50	-.04	.08	.10	.58	-.00	.10	-.02	.45	.08	.17	-.02	.44
54	.14	-.15	-.03	.45	.13	-.10	.09	.51	-.01	-.10	.09	.46	.03	-.08	-.02	.54
58	-.09	.10	.20	.53	-.18	.05	-.05	.35	-.18	.07	.17	.48	-.05	-.13	.01	.50
66	.08	.12	.02	.42	.04	.06	.09	.46	.09	.10	-.10	.17	.09	.13	.07	.20
-70	-.02	.01	.09	-.52	-.02	.01	-.10	-.65	-.05	.09	.12	-.47	-.04	.05	.11	-.46
-77	.14	-.10	.04	-.29	.16	.06	.09	-.21	.33	-.01	-.05	-.33	-.05	.17	-.03	-.50
82	-.12	.12	.08	.42	-.14	.14	.16	.49	.06	.20	.08	.31	-.02	.24	.13	.27
-86	-.14	-.02	.11	-.53	-.03	.04	-.01	-.55	-.01	.11	.06	-.46	.04	.05	.12	-.50
-89	.21	.03	-.02	-.51	.06	.01	.02	-.54	.31	.00	.02	-.41	.14	.09	.04	-.47
-74	.11	.19	.10	-.42	-.05	.18	.04	-.43	.15	.17	.05	-.35	.09	.21	.07	-.27
81	.15	.10	-.00	.40	-.23	.02	-.04	.33	-.29	.08	.04	.27	-.30	.11	.19	.25
-95	-.10	-.04	.14	-.40	.09	-.04	.07	-.41	.01	-.00	.10	-.41	.03	-.03	-.05	-.49
-106	-.23	-.06	.23	-.46	-.11	-.13	.14	-.50								

Tartalék itemek

item	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L	P	E	N	L
25	.16	-.11	.11	.02	.14	.04	.24	.10	-.14	-.19	.04	.09	.04	-.13	.03	.21
29	-.21	.10	.06	-.05	-.11	.09	.18	.07	.14	-.02	.23	.22	.27	.15	.28	.32
62	.26	.12	-.02	-.31	.25	.14	.12	-.28	.25	.04	.06	-.20	.23	-.19	.11	-.34
65	.03	.19	.23	.18	.10	.13	.18	.14	.12	.14	-.05	.02	.18	-.01	.01	-.04
84	-.25	-.16	.22	-.11	-.22	-.29	.21	-.04	-.12	-.26	.29	-.02	-.18	-.20	.28	.09
90	-.15	.47	-.19	.10	-.33	.17	-.17	.12	-.14	.30	-.13	-.01	-.25	.34	-.16	-.06
92	.18	-.01	.31	-.12	.17	-.01	.25	-.13	.23	.06	.18	-.11	.14	.07	.10	-.19
98	-.02	.19	.06	-.07	-.02	.24	.07	-.05								
102	-.30	-.13	.33	-.03	-.24	-.27	.29	.03								
103	.26	.25	.02	-.02	.13	.38	.11	-.06								
108	.31	.13	.00	-.39	.15	.23	.08	-.36								

Függelék II.

A JEPQ kísérleti magyar változatának itemei. Az 1–96 és 110 (eredetileg 97-es záróitem) lényegében azonos az angol eredetivel; ahol eltérés van, ott zárójelben közöljük az eredeti item nyersfordítását. A 97–109 új magyar itemek.

Az egyes faktorokban a következők bizonyultak megbízható mérőeknek:

P		E		N		L	
Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
3	27	1	87	14		8	4
7	32	5		18		24	11
9	43	13		22		28	16
12	59	17		23		33	20
37	64	21		31		38	42
45	69	26		34		46	70
53	99	30		36		50	74
107	100	35		40		54	77
110		39		44		58	86
		47		48		66	89
		55		52		82	95
		57		56			106
		63		60			
		67		61			
		71		68			
		75		72			
		79		73			
		83		76			
		96		78			
		101		80			
		105		85			
				88			
				94			
				109			

1. Szereted, ha sok izgalmas dolog történik körülötted?
2. Hangulatember vagy?
3. Élvezetet találsz abban, ha olyan embereket bántasz meg, akiket szeretsz?
4. Megeesett már veled, hogy többet vettél magadnak valamiből, mint amennyi a te részed lett volna?
(nyersfordítás: Voltál valaha mohó, többet szedve magadnak a te részednél, bármiből?)
5. Szinte mindig van gyors és találó válaszod, ha szólnak hozzád?
6. Könnyen megszunsz dolgokat?
7. Élvezetet tudnál találni olyan viccelődésben, ami tényleg fájdalmat okozna valakinek?
8. Mindig azonnal szót fogadsz?
9. Szívesebben vagy magadban, mint más gyerekekkel?
10. Előfordul, hogy nem tudsz elaludni a fejedben motoszkáló gondolatoktól?
11. Szegtél már meg szabályt az iskolában?
12. Szeretnéd, ha a többiek félnének tőled?
13. Élénk természetű vagy?
14. Sok minden idegesít?
15. Szívesen boncolnál állatokat biológia órán?
16. Csentél el valaha is valamit, ami a másé volt (akár egy tűt vagy gombot is)?
17. Sok barátod van?
18. Előfordul veled, hogy minden különösebb ok nélkül letörtnek érzed magad?
19. Támad néha kedved állatokat ingerelni?
20. Tettél már úgy, mintha nem hallanád, hogy szólnak hozzád?
21. Szeretnél körülnézni egy régi kísérteties kastélyban?
(nyersfordítás: Szeretnél felderíteni egy régi kísértetjárta kastélyt?)
22. Gyakran érzed azt, hogy az élet egyhangú?
23. Lehet, hogy többször keveredsz veszekedésbe, vitákba, mint mások?
24. Mindig befejezed a házi feladatot, mielőtt játszani kezdesz?
25. Irtóznál-e attól, hogy olyan helyen dolgozz, ahol nagyon sok ember volna körülötted?
(nyersfordítás: Gyűlölnéd, ha egy vásártéren /vidámparkban/ dolgoznál?)
26. Szeretsz olyasmit csinálni, amiben gyorsan kell cselekedni?
27. Aggódsz olyan kellemetlenségek miatt, amik esetleg megtörténhetnek veled?
28. Ha hallod, hogy mások csúnyán beszélnek, rájuk szólsz?
(nyersfordítás: Ha hallasz gyerekeket csúnya szavakat használni, megpróbálsz leállítani őket?)
29. Igaz, hogy a legtöbb idősebb gyerek szeret parancsolgatni?
30. Tudsz-e jó hangulatot teremteni társaságban?
31. Könnyen megbántódsz, ha hibát találnak benned, vagy a munkádban?
32. Nagyon felzaklatna, ha látnál egy kutyát, amit éppen elütött egy autó?
33. Mindig bocsánatot kérsz, ha udvariatlan voltál?
34. Vannak olyanok, akik bosszút akarnak állni rajtad, mert azt gondolják, hogy elkövettél valamit ellenük?
35. Mit gondolsz, a vizi-sízés jó szórakozás lehet?
36. Gyakran érzed magad fáradtnak minden különösebb ok nélkül?
37. Örülsz, hogyha másokat bosszanthatsz?
38. Mindig csendben maradsz, ha a felnőttek beszélgetnek?
39. Barátkozáskor általában te vagy a kezdeményező?
40. Vannak gyenge pontjaid, amikre különösen sértődékeny vagy?
41. Úgy érzed, hogy sokszor keveredsz bele verekedésbe?
42. Mondtál már valaha rosszat vagy csúnyát valakiről?
43. Szeretsz vicceket és vidám történeteket mesélni a barátaidnak?
44. Előfordul veled, hogy hirtelen elszédülsz, és majdnem elájulsz?
45. Több baj van veled az iskolában, mint a többiekkel?
46. Fel szoktad szedni a papírt és szemetet, amit mások dobálnak szét az osztályban?
47. Sok hobbid van, sokminden érdekel?
48. Könnyen megsértődsz?

49. Szeretted másokkal a bolondját jártni?
50. Mindig mosol kezet étkezés előtt?
51. Ha meg vagytok híva egy barátodhoz, jobban szeretsz ülni és nézelődni, mint résztvenni a játékban?
52. Gyakran érzed úgy, hogy mindenből elegend van?
53. Jó hecc nézni, ahogy egy galeri megfélemlít és felingerel egy kisebb gyereket?
54. Mindig csendben vagy az osztályban, még akkor is, ha nincs benn a tanár?
55. Szeretsz olyasmit csinálni, ami azért egy kicsit félelmetes?
56. Előfordul veled, hogy olyan nyugtalan vagy, hogy alig tudsz egy helyben ülni?
57. Szeretnél egymagadban a Holdra repülni?
58. Az ünnepélyeken mindig együtt énekelsz a többiekkel?
(nyersfordítás: Ájtatosságon vagy gyülekezeten mindig énekelsz, mikor a többiek énekelnek?)
59. Szívesen vagy együtt másokkal?
60. Sokszor van ijesztő álmod?
61. Túlságosan szigorúak veled a szüleid?
62. Szeretsz csak úgy magadban elcsavarogni, anélkül, hogy szólnál, hogy elmész?
63. Az ejtőernyős ugrás gondolata vonzó számodra?
64. Sokáig nyugtalanít, ha rájössz, hogy bután viselkedtél?
65. Szeretted az olyan erős ízű gyógyszereket, mint a köhögés elleni kanalas orvosság?
(nyersfordítás: Szeretsz bizonyos erős ízű gyógyszereket, mint a köhögés elleni cukrok?)
66. Étkezésnél mindig mindent megeszel, amit adnak?
67. El tudod engedni magad és igazán jól szórakozni egy vidám bulin?
68. Érzed néha úgy, hogy igazából nem is érdemes élni?
69. Nagyon sajnálnál egy csapdába esett állatot?
70. Voltál-e valaha is szemtelen a szüleiddel?
71. Gyakran határozol el hirtelen valamit?
72. Amikor dolgozol, gyakran elkalandoznak a gondolataid?
73. Gyakran fordul elő, hogy a szüleid rajtad töltik ki a mérgüket?
(nyersfordítás: A szüleid gyakran belédkiabálnak?)
74. Ha mások rád kiabálnak, visszakiabálsz?
75. Szeretsz vízbe ugrani vagy fejest ugrani egy medencébe (vagy a Balatonba)?
(nyersfordítás: Élvezed a vízámerülést, vagy a tengerbe vagy medencébe ugrást?)
76. Előfordul, hogy este nehezen tudsz elaludni, mert nyugtalanít valami?
77. Előfordult már, hogy iskolai vagy könyvtári könyvbe befirkáltál, vagy beleírtál valamit?
78. Érzed-e néha úgy, hogy otthon mindig csak baj van veled?
79. Mások véleménye szerint élénk természetű vagy?
80. Gyakran érzed magad magányosnak?
81. Mások holmijára mindig különösen vigyázol?
82. Ha kapsz valami édességet, azt mindig megosztod másokkal?
83. Szeretsz-e otthonról eljárni?
84. Ismeretlen emberek között nehezedre esik először megszólalni?
(nyersfordítás: Félénk vagy elsőnek beszélni, ha ismeretlen emberekkel találkozol?)
85. Gyakran előfordul, hogy a barátaid nem akarnak tovább játszani veled?
86. Előfordult már, hogy csaltál valamilyen játékban?
87. Nehezen tudsz igazán feloldódni egy vidám bulin?
88. Előfordul-e, hogy minden különösebb ok nélkül nagyon vidám vagy nagyon szomorú vagy?
89. Ha nincs kéznél szemétkosár, akkor a földre dobod a papírhulladékot?
90. Általában jókedvű és vidám vagy?
91. Gyakran előfordul, hogy úgy cselekszel, hogy nem gondolkodol előtte?
92. Előfordult már veled, hogy a magad érdemének tulajdonítottál valamit, pedig tudtad, hogy nem is te csináltad?
93. Olyan valaki vagy, aki könnyen veszti a dolgokat?
(nyersfordítás: Gondatlan, nemtörődöm, könnyelmű vagy /visszaadhatatlan: happy-go-lucky/?)
94. Gyakran a barátaidnak kell felvidítaniuk?

95. Előfordult már veled, hogy eltörted vagy elvesztetted más holmiját?
96. Szeretnél egy gyors motorbiciklit vezetni vagy utazni rajta?
97. Érdekes lenne egyedül élni egy lakatlan szigeten?
98. Szereted az erős szagokat, például benzin, festék?
99. Sajnálod a barátaidat, ha egyest kapnak?
100. Rosszul esne, ha az osztálytársaid nem akarnának barátkozni veled?
101. Beszédes vagy?
102. Nagyon izgulsz feleléskor?
103. Súlyos baleset esetén egészen közel mennél, hogy megnézd a sérültet?
104. Sikerült már valakit nagyon megijesztened?
105. Szeretsz vakmerő, veszélyes dolgokat csinálni?
106. Előfordult már veled, hogy elfeledkeztél egy ígéretedről?
107. Ha egy tanár rád szól, visszabeszélsz?
108. Szívesen csinálnál olyasmit, amit tiltanak?
109. Gyakran előfordul, hogy nem vagy rosszabb, mint a többiek, mégis csak téged vesznek észre a tanárok?
110. Terhesnek találtad, hogy ki kellett töltened ezt a kérdőívet?

A HJEPO – a JEPQ-nak az a magyar változata, melyet a magyar 7–15 évesek vizsgálatára alkalmasnak tartunk.

A sorszám után jelezzük, hogy az illető kérdés sorszáma mi volt a 110 ítemes kísérleti változatban. Az egyes kérdések után pedig előbb azt, hogy a magyar kérdőíven a + (igen), illetve – (nem) melyik faktorban jelent egy pontot, utána pedig azt, hogy a pozitív vagy negatív választás melyik faktorban jelent pontot az angol kulcs szerint. Az angol tartalékitemeket „–” jellel jelezzük, ahol nincs jelzés, az az item az illető kérdőíven nem szerepelt.

HJEPO

Név:

Életkor:

Nem:

Útmutatás: Kérjük, válaszolj a következő kérdésekre úgy, hogy karikázd be a kérdés után szereplő „igen” vagy „nem” szót. Itt nincsenek helyes vagy helytelen válaszok, és egyik sem „beugrató”. Légy szíves gyorsan dolgozz, és ne töprengj túl soká azon, hogy mi az egyes kérdések pontos értelme. Minden egyes kérdésre válaszolj, ne hagyj ki egyet sem!

MINDEN KÉRDÉSRE VÁLASZOLJ!

JEPQ		magyar	angol
1.	(1.) Szereted, ha sok izgalmas dolog történik körülötted?	+E	+E
2.	(109.) Gyakran előfordul, hogy nem vagy rosszabb, mint a többiek, mégis csak téged vesznek észre a tanárok?	+N	
3.	(3.) Élvezetet találsz abban, ha olyan embereket bántasz meg, akiket szeretsz?	+P	+P
4.	(4.) Megegett már veled, hogy többet vettél magadnak valamiből, mint amennyi a te részed lett volna?	–L	–L
5.	(5.) Szinte mindig van gyors és találó válaszod, ha szólnak hozzád?	+E	+E
6.	(94.) Gyakran a barátaidnak kell felvidítaniuk?	+N	+N
7.	(7.) Kedved lenné az olyan erős tréfában, amely fájhat is valakinek?	+P	+P
8.	(8.) Mindig azonnal szót fogadsz?	+L	+L
9.	(9.) Szívesebben vagy magadban, mint más gyerekekkel?	+P	–E
10.	(88.) Előfordul, hogy minden különösebb ok nélkül nagyon vidám vagy nagyon szomorú vagy?	+N	+N
11.	(11.) Szegtél már meg szabályt az iskolában?	–L	–L
12.	(12.) Szeretnéd, ha a többiek félnének tőled?	+P	+P
13.	(13.) Élénk természetű vagy?	+E	+E
14.	(14.) Sok minden idegesít?	+N	+N
15.	(107.) Ha egy tanár rád szól, visszabeszélsz?	+P	
16.	(16.) Csentél el valaha is valamit, ami a másé volt (akár egy tűt vagy gombot is)?	–L	–L

17.	(17.)	Sok barátod van?	+E	+E
18.	(18.)	Előfordul veled, hogy minden különösebb ok nélkül letörtnek érzed magad?	+N	+N
19.	(99.)	Sajnálod a barátaidat, ha egyest kapnak?	-P	
20.	(20.)	Tettél már úgy, mintha nem hallanád, hogy szólnak hozzád?	-L	-L
21.	(21.)	Szeretnél körülnézni egy régi kísérteties kastélyban?	+E	+E
22.	(22.)	Gyakran érzed azt, hogy az élet egyhangú?	+N	+N
23.	(23.)	Lehet, hogy többször keveredsz verekedésbe, vitába, mint mások?	+N	+P
24.	(24.)	Mindig befejezed a házi feladatot, mielőtt játszani kezdesz?	+L	+L
25.	(89.)	Ha nincs kéznél szemétkosár, akkor földre dobod a papírhulladékot?	-L	-L
26.	(26.)	Szeretsz olyasmit csinálni, amiben gyorsan kell cselekedni?	+E	+E
27.	(27.)	Aggódsz olyan kellemetlenségek miatt, amik esetleg megtörténhetnek veled?	+P	+N
28.	(28.)	Ha hallod, hogy mások csúnyán beszélnek, mindig rájuk szólsz?	+L	+L
29.	(106.)	Előfordult már veled, hogy elfeledkeztél egy ígéretedről?	-L	
30.	(30.)	Tudsz jó hangulatot teremteni társaságban?	+E	+E
31.	(31.)	Könnyen megbántódsz, ha hibát találnak benned vagy a munkádban?	+N	+N
32.	(32.)	Nagyon felzaklatna, ha látnál egy kutyát, amit éppen elütött egy autó?	-P	-P
33.	(33.)	Mindig bocsánatot kérsz, ha udvariatlan voltál?	+L	+L
34.	(34.)	Vannak olyanok, akik bosszút akarnak állni rajtad, mert azt hiszik, hogy elkövettél valamit ellenük?	+N	+P
35.	(35.)	Mit gondolsz, a vizi-sízés jó szórakozás lehet?	+E	+E
36.	(36.)	Gyakran érzed magad fáradtnak minden különösebb ok nélkül?	+N	+N
37.	(37.)	Örülsz, hogyha másokat bosszanthatsz?	+P	+P
38.	(38.)	Mindig csendben maradsz, ha a felnőttek beszélgetnek?	+L	+L
39.	(39.)	Barátkozáskor általában te vagy a kezdeményező?	+E	+E
40.	(40.)	Vannak dolgok, amikben különösen érzékeny, sértődékeny vagy?	+N	+N
41.	(96.)	Szeretnél egy gyors motorbiciklit vezetni, vagy utazni rajta?	+E	+E
42.	(42.)	Mondtál már rosszat vagy csúnyát valakiről?	-L	-L
43.	(43.)	Szeretsz vicceket, vidám történeteket mesélni a barátaidnak?	-P	-P
44.	(44.)	Előfordul veled, hogy hirtelen elszédülsz, majdnem elájulsz?	+N	-
45.	(45.)	Több baj van veled az iskolában, mint a többiekkel?	+P	+P
46.	(46.)	Fel szoktad szedni a papírt és szemetet, amit mások dobálnak szét az osztályban?	+L	+L
47.	(47.)	Sok hobbid van, sokminden érdekel?	+E	+E
48.	(48.)	Könnyen megsértódsz?	+N	+N
49.	(101.)	Beszédes vagy?	+E	
50.	(50.)	Mindig mosol kezet étkezés előtt?	+L	+L
51.	(87.)	Nehezen tudsz igazán feloldódni egy vidám társaságban?	-E	-E
52.	(52.)	Gyakran érezted úgy, hogy mindenből elegend van?	+N	+N
53.	(53.)	Jó hecc nézni, ahogy egy banda ingerel egy kisebb gyereket?	+P	+P
54.	(54.)	Mindig csendben vagy az osztályban, még akkor is, ha nincs benn tanár?	+L	+L
55.	(55.)	Szeretsz olyasmit csinálni, ami azért egy kicsit félelmetes?	+E	+E

56.	(56.)	Előfordul veled, hogy olyan nyugtalan vagy, hogy alig tudsz egyhelyben ülni?	+N	+N
57.	(57.)	Szeretnél egymagadban a Holdra repülni?	+E	+P
58.	(58.)	Az ünnepélyeken mindig együtt énekelsz a többiekkel?	+L	+L
59.	(59.)	Szívesen vagy együtt másokkal?	+P	+E
60.	(60.)	Sokszor van ijesztő álmod?	+N	+N
61.	(61.)	Túlságosan szigorúak veled a szüleid?	+N	+P
62.	(86.)	Előfordult már, hogy csaltál valamilyen játékban?	-L	-L
63.	(63.)	Az ejtőernyős ugrás gondolata vonzó számodra?	+E	+E
64.	(64.)	Sokáig nyugtalanít, ha rájössz, hogy bután viselkedtél?	-P	+N
65.	(95.)	Előfordult már veled, hogy eltörted vagy elvesztetted más holmiját?	-L	-
66.	(66.)	Étkezésnél mindig mindent megesszel, amit adnak?	+L	+L
67.	(67.)	El tudod engedni magad, és igazán jól szórakozni egy vidám, zajos társaságban?	+E	+E
68.	(68.)	Érzed néha úgy, hogy nem is érdemes élni?	+N	+N
69.	(69.)	Nagyon sajnálnál egy csapdába esett állatot?	-P	-P
70.	(70.)	Voltál valaha is szemtelen a szüleiddel?	-L	-L
71.	(71.)	Gyakran határozol el hirtelen valamit?	+E	+E
72.	(72.)	Amikor tanulsz, gyakran elkalandoznak a gondolataid?	+N	+N
73.	(73.)	Gyakran fordul elő, hogy a szüleid rajtad töltik ki a mér-güket?	+N	-
74.	(74.)	Ha mások rád kiabálnak, visszakiabálsz?	-L	-
75.	(75.)	Szeretsz víz alá bukni, vagy fejest ugrani?	+E	+E
76.	(76.)	Előfordul, hogy este nehezen tudsz elaludni, mert nyugtalanít valami?	+N	+N
77.	(77.)	Előfordult már, hogy könyvtári könyvbe belefirkáltál vagy beleírtál valamit?	-L	-L
78.	(78.)	Érzed-e néha úgy, hogy otthon mindig csak baj van veled?	+N	-
79.	(79.)	Mások véleménye szerint élénk természetű vagy?	+E	+E
80.	(80.)	Gyakran érzed magad magányosnak?	+N	+N
81.	(100.)	Rosszul esne, ha az osztálytársaid nem akarnának barátkozni veled?	-P	
82.	(82.)	Ha kapsz valami édességet, mindig megosztod másokkal?	+L	+L
83.	(83.)	Szeretsz otthonról eljárni szórakozni?	+E	+E
84.	(105.)	Szeretsz vakmerő, veszélyes dolgokat csinálni?	+E	
85.	(85.)	Gyakran előfordul, hogy a barátaid nem akarnak tovább játszani veled?	+N	-
86.	(110.)	Terhesnek találod, hogy ki kellett töltened ezt a kérdő-ívet?	+P	-

A COMPARATIVE STUDY OF HUNGARIAN AND BRITISH CHILDREN

The Hungarian version of the Eysenck Junior Personality Questionnaire was developed and administered to 2185 schoolage children (1150 boys and 1035 girls). The data were compared with those obtained from an English sample of approximately the same size. The data were collected and processed in the same way in both countries. The main object of this study was to determine whether the factor-structure established in the personality of British pupils could be observed in the personality of Hungarian children. Both quantitative and qualitative analyses were applied to defined the specific features of the four basic dimension in the personality of the Hungarian children (E: extroversion, N: neuroticism, P: thoughtmindedness, L: social desirability).

The original factor-structure manifested itself in the Hungarian sample. Dimension E and N were similar in the two samples with the exception that not being fond of company meant P instead of E in Hungary, i.e. some introversion items got anti-social associations in the Hungarian sample, while seeking the extraordinary, the exciting got high E loading. The Hungarian children obtained higher L and lower P scores than the British pupils. These indicate the rejection of the socially disapproved forms of behaviour and a strong preference for the socially approved views in the answers of the Hungarian children.

These similarities and differences — contributing both to the dimensional theory of personality and to the specific features of the personality development of Hungarian children — occurred throughout the statistical analyses, indicating clearly interpretable tendencies. As the development of the structure of personality seems to reflect the effect of education, the questions are analysed from the aspect of educational psychology, too.